

## ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО

УДК 347.3

DOI: 10.36550/2522-9230-2022-13-35-40

Поляруш Світлана Іванівна,  
кандидат історичних наук, доцент,  
доцент кафедри права та правоохоронної діяльності  
Центральноукраїнського державного університету  
імені Володимира Винниченка  
e-mail: sv\_polyarush@ukr.net  
<http://orcid.org/0000-0002-1157-3248>

### ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАНОВИЩА ТВАРИН-КОМПАЇОНІВ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД І УКРАЇНА

Наукова стаття присвячена проблемі зміни правового становища домашніх тварин у зв'язку з переходом людства від світоглядної концепції антропоцентризму до концепції біоцентризму. Здійснено характеристику міжнародних і регіональних нормативно-правових актів у сфері захисту домашніх тварин (тварин-компаньйонів). Наголошено на важливості формулювання, а у подальшому впровадження „концепції п'яти свобод тварин” у міжнародному і внутрішньому законодавстві держав світу. Представлено позитивний і негативний досвід правового регулювання становища домашніх тварин і відповідальності їх господарів у державах Сходу і Заходу. Зазначено, що ставлення держави до домашніх тварин обумовлюється переважно релігією і політичним режимом. У законодавстві країн Європи відмічається посилення відповідального ставлення суспільства до тварин-компаньйонів, що передбачає комплексний підхід до проблеми утримання тварин. Останній включає просвітницьку роботу із власниками тварин, податок на утримання тварин, чітке прописування у законодавстві прав і обов'язків господарів домашніх тварин та дуже високі штрафи, а інколи навіть - ув'язнення, за недбалство стосовно домашніх улюбленців. Встановлена також відповідальність муніципальної влади за агресивну поведінку безпритульних тварин. Підкреслено, що українська нормативно-правова база поки що відстає у досліджуваній сфері, хоча з 2013 р. іде процес імплементації європейського законодавства. У окремому спеціальному законі тварин визнано біологічними об'єктами, тобто живими істотами, і зафіксовані основні права і обов'язки господарів домашніх тварин та гуманне ставлення до тварин. Зазначено про необхідність внесення змін у цивільне законодавство щодо становища тварин. Підкреслено, що низькі штрафні санкції як вид адміністративної відповідальності не сприяють посиленню відповідальності власників тварин, та посадових осіб.

**Ключові слова:** домашні тварини, безпритульні тварини, концепція п'яти свобод тварин, захист домашніх тварин, відповідальність власників тварин-компаньйонів.

#### **Poliarush S. LEGAL REGULATION OF THE STATUS OF COMPANION ANIMALS: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND UKRAINE**

The scientific article is devoted to the problem of changing the legal status of domestic animals in connection with the transition of humanity from the worldview concept of anthropocentrism to the concept of biocentrism. The characterization of international and regional legal acts in the field of protection of domestic animals (companion animals) was carried out. The importance of the formulation and subsequent implementation of the "concept of the five freedoms of animals" in the international and domestic legislation of the countries of the world is emphasized. The positive and negative experience of legal regulation of the position of domestic animals and the responsibility of their owners in the countries of the East and West is presented. It is noted that the attitude of the state to domestic animals is determined mainly by religion and political regime. The legislation of European countries notes the strengthening of society's responsible attitude towards companion animals, which implies a comprehensive approach to the problem of keeping animals. The latter includes educational work with animal owners, a tax on keeping animals, a clear prescription in legislation of the rights and responsibilities of pet owners, and very high fines, and sometimes even imprisonment, for neglecting pets. The responsibility of the municipal authorities for the aggressive behavior of homeless animals is also established. It is emphasized that the Ukrainian regulatory and legal framework is still lagging behind in the researched field, although since 2013 the process of implementation of European legislation has been underway. In a separate special law, animals are recognized as biological objects, that is, living beings, and the basic rights and obligations of pet owners and humane treatment of animals are recorded. The need to make changes to the civil legislation regarding the status of animals is noted. It is emphasized that low fines as a form of administrative responsibility do not contribute to increasing the responsibility of animal owners and officials.

**Key words:** pets, homeless animals, the concept of the five freedoms of animals, protection of pets, responsibility of owners of companion animals.

**Постановка проблеми.** Наша цивілізація поступово переходить від антропоцентричного сприйняття світу до біоцентричного. Усвідомлення того, що тварини – це наші брати і друзі поступово відображається в міжнародному і внутрішньодержавному законодавстві багатьох країн. Безпосередньо дана

теза стосується домашніх тварин, яких інколи називають тваринами-компаньйонами. Вивчення досвіду регулювання правового становища домашніх тварин на світовому рівні дає можливість уникнути в нашій державі окремих проблем урбанізованого середовища. Сьогодні в Україні під час активної фази бойових дій, багато домашніх тварин залишилися безпритульними і потребують допомоги і прихистку. З іншого боку, тварини допомагають нашим бійцям і цивільним особам залишатися людьми, зберегти моральні орієнтири в жорстоких виснажливих буднях війни.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Питання різноманітних аспектів юридичного захисту тваринного світу були предметом уваги таких вчених, як І. М. Берегеля, Н. С. Бондаренко, М. В. Вербіцька, Н. І. Дідик, Н. І. Зубченко, Н. В. Карпінська, К. М. Костовська, С. Я. Лихова, Д. М. Майстро, Т. І. Синовська, В. В. Стрельник, В. О. Турська, Н. В. Уварова, В. Ю. Чуйкова, Т. М. Чурилова, О. М. Шуміло та інші.

**Метою статті** є характеристика міжнародного та українського законодавства щодо правового становища домашніх тварин.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Правове регулювання становища тварин-компаньйонів, або урбанізованих (міських) тварин набирає поступової актуальності у світі. Адже це і проблема безпеки туристів та городян, і проблема комфортного існування власників тварин-компаньйонів.

На міжнародному рівні прийнята ціла низка нормативних актів, що мають на меті охорону і захист різних видів тварин. Вбачається дуже вдалою запропонована О. О. Шуміло наступна їх класифікація, що враховує особливості окремих біологічних видів тварин та специфічні ризики використання об'єктів тваринного світу у життєдіяльності людини. Вона виділяє нормативні акти, що захищають: а) *тварин, що знаходяться під загрозою зникнення* (Угода про збереження білих ведмедів 1973 р., Конвенція про охорону біологічного різноманіття 1992 р. та ін.); б) *диких тварин* (Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі 1979 р., Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин 1979 р., Конвенція про збереження морських живих ресурсів Антарктики 1980 р. та ін.); в) *тварин-компаньйонів* (Європейська конвенція про захист домашніх тварин 1992 р., Регламент № 998/2003 Європейського Парламенту та Ради Європи про вимоги стосовно стану здоров'я тварин, що застосовуються при некомерційному перевезенні домашніх тварин); г) *тварин, яких використовують у галузі сільського господарства* (Міжнародна конвенція про охорону птахів, які корисні в сільському господарстві 1902 р., Європейська конвенція про захист тварин при міжнародному перевезенні 1968 р., Європейська конвенція про захист сільськогосподарських тварин 1976 р., Європейська конвенція про захист тварин, призначених на забій 1979 р.); ґ) *тварин, експлуатованих у сфері дозвілля* (Регламент Європейської Комісії про вимоги стосовно стану здоров'я циркових тварин під час перевезення між державами-членами, Директива Ради Європи про утримання диких тварин у зоопарках); д) *тварин, яких використовують у межах проведення наукових та промислових дослідів* (Європейська конвенція про захист хребетних тварин, що використовуються для експериментів або в інших наукових цілях 1986 р., Директива Ради Європи 2010/63/ЄС про захист тварин, використовуваних у наукових цілях, Рекомендація Європейської Комісії про настанови щодо приміщень та піклування про тварин, які використовуються для експериментальних та інших наукових цілей) [1, с. 101-102].

Своєрідним орієнтиром для усіх нормативних актів, що приймаються у наш час, є „Всесвітня декларація прав тварин”, прийнята Міжнародною Лігою прав тварин 23 вересня 1977 р. в Лондоні. Так, у ст. 2 вказаного документу зазначено, що усяке тваринне життя має право на повагу. Щодо тварин-компаньйонів, то особливо прикметною є ст. 5, де відмічено: „Будь-яка тварина, що знаходиться в залежності від людини, має право на належні догляд і турботу. Тварину в жодному разі не повинно бути кинуте напризволяще або вбито невинувато”. А ст. 9 підкреслює, що певний юридичний статус тварин та їх прав повинен бути визнаний законом [2].

У 2003 р. за участю низки міжнародних організацій був розроблений проект міждержавної угоди Всесвітня декларація добробуту тварин (Universal Declaration on Animal Welfare – UDAW). В її основу покладена система оцінки добробуту свійських і домашніх тварин під назвою „концепція п'яти свобод тварин”, що включає: свободу від голоду і спраги; свободу від дискомфорту (має на увазі певне місце проживання тварини); свободу від болю, травм або хвороби; свободу природної поведінки (передбачає надання тварині сприятливих умов, пристосувань, достатнього місця та компанії собі подібних); свободу від страху і стресу (недопущення моральних страждань тварин) [3, с. 12]. Поки що Декларація не прийнята на рівні ООН, а в разі прийняття, визнає за господарями тварин обов'язки по їх комфортному утриманню, а держави змусить приймати спеціальне законодавство по захисту домашніх тварин.

Європейська спільнота виявилася найбільш передовою у вирішенні питання зміни підходу до визначення правового статусу вказаних вище тварин. Ще у 1987 р. була прийнята Європейська конвенція про захист домашніх тварин, яку, до речі, Україна ратифікувала у 2013 р. [4]. У Преамбулі Конвенції зазначено, що людина набула морального зобов'язання поважати всіх живих істот, а домашні тварини мають особливі стосунки з людиною. У ст.1 дається визначення понять „домашня тварина” та „безпритульна тварина”. Окрім того, у главі 2 встановлені принципи утримання домашніх тварин, що є орієнтирами для внутрішнього законодавства європейських країн.

Законодавче оформлення статусу тварин-компаньйонів різниться в державах світу в залежності від

політичного режиму та релігійності.

Так, можна привести негативний досвід сьогоднішнього правового регулювання становища міських тварин у Ірані. Теократичний режим Ісламської Республіки Іран сприймає утримання домашніх тварин у містах як ознаку «вестернізації». У 2019 р. спеціальним законом було заборонено ввезення іноземних кормів для котів і собак. Сьогодні почастишали випадки арештів громадян за вигул собак у парках. На розгляді у парламенті знаходиться законопроект про введення штрафу до 790 євро за ввезення, купівлю-продаж та утримання домашніх улюбленців, а щоб завести домашню тварину потрібен буде дозвіл спеціального урядового комітету [5].

Однак, є і позитивні приклади зміни ставлення до домашніх улюбленців на Сході. У таких державах, як Туреччина та Південна Корея внесені зміни до законодавства про тварин і останні визнані живими істотами, а не річчю. Відповідно, підвищена відповідальність за жорстоке поводження з тваринами і заборонений їх продаж у зоомагазинах. Так, у Туреччині за вбивство домашньої тварини передбачено позбавлення волі до чотирьох років, а за жорстоке поводження – підвищили штрафи [6]. На сьогодні у Південній Кореї правопорушник у вказаній сфері може бути засуджений максимум до трьох років ув'язнення або оштрафований на 30 млн. вон (25 494 долари США) [7].

У Європі більшість країн визнають за тваринами права. Обов'язок у дотриманні прав тварин-компаньйонів покладається на господарів тварин, як і обов'язок забезпечення безпеки оточуючих людей. Відповідно, за невиконання цих обов'язків для власників тварин встановлюється високий штраф, а за жорстоке поводження із домашніми улюбленими передбачене ув'язнення. Обов'язковими для господарів тварин є реєстрація і чіпування останніх, у багатьох країнах – стерилізація, щеплення та спеціальний муніципальний збір за їх утримання, кошти з якого ідуть на облаштування місць для вигулу домашніх улюбленців. Продаж тварин-компаньйонів можлива лише за спеціальною ліцензією у зоомагазинах. Найбільше просунулися у сфері захисту домашніх тварин такі країни, як Австрія, Велика Британія, Нідерланди, Німеччина, Швейцарія, Швеція. Поступово підтягуються до вказаного переліку Франція, на західній півкулі – Канада і США. Тут намітитись тенденції формування нової галузі права, що відстоює права тварин, з'явилася професія захисника прав тварин. Так, у 1992 р. Швейцарія першою у світі на рівні конституції визнала права тварин, гарантувала захист їхнього життя та гідності та прийняла спеціальний закон про права тварин. У конституції ФРН записано: «Держава бере на себе відповідальність за захист життя тварин в інтересах майбутніх поколінь».

У жовтні 2021 р. французькі законодавці розглянули законопроект про боротьбу з жорстоким поводженням із тваринами. За ним дозволяється із 2024 р. купувати собак і кішок лише в притулках і за оголошеннями на тематичних сайтах. Усі власники тварин-компаньйонів мають отримати сертифікат знань, тобто пройти тестування на знання законодавства і правил утримання домашніх тварин. За викидання на вулицю домашніх тварин передбачено ув'язнення до п'яти років або штраф 750 тис. євро [8].

Ступінь відповідальності власників за утримання тварин дуже висока в усіх європейських країнах. Так, у ФРН штрафні санкції за недбале ставлення до тварин (втеча собаки або напад її на людей із завданням травм) сягають від 10 тис. до 25 тис. євро, в Іспанії – не менше п'яти тис. євро. Якщо ж це безпритульна тварина, то усі видатки на лікування постраждалої особи несе муніципалітет або місцева комуна [9]. Як бачимо, проблема утримання тварин-компаньйонів у міських умовах вирішується комплексно.

В Україні ще до війни існувала одна із найбільш складних ситуацій у Європі із безпритульними тваринами. За підрахунками громадської організації Animal Id Info у такому мегаполісі, як Київ, у середньому щорічно нараховується до 2,5 тис. безпритульних котів та собак, у обласних центрах – від 1,5 тис. до двох тис. покинутих тварин [10]. Війна значно погіршила ситуацію. Нами були віднайдені дані за жовтень 2022 р. по Полтавській громаді, де за орієнтовними підрахунками залишилися безпритульними до семи тис. тварин [11]. Отже кількість бездоглядних міських тварин збільшилася не менше, ніж у п'ятеро. Така несприятлива ситуація для домашніх тварин змусила Кабінет Міністрів України ухвалити спеціальну постанову про порядок регулювання чисельності тварин, що не утримуються людиною та безпритульних тварин [12].

Обов'язки по вилову, наданні різних видів ветеринарної допомоги, реєстрації тварин та передачі їх до притулків для тварин чи центрів реабілітації, під нагляд опікунів (громадських організацій) або повернення їх до ареалу перебування для вільного проживання покладаються на комунальні служби або підприємства з питань утримання та поводження з тваринами в населених пунктах, юридичні особи, фізичні особи - підприємці, які мають ліцензію на провадження господарської діяльності з ветеринарної практики.

На сьогодні ні у органів самоврядування, ні у держави немає достатньо коштів, щоб створити пристойні притулки для одомашнених безпритульних тварин з подальшим відшуканням нових господарів для них. У 2021 р. ст. 26 Закону України „Про місцеве самоврядування в Україні” була доповнена п.37-2 про те, що до виключних компетенцій сільських, селищних та міських рад відносяться прийняття рішень про організацію та здійснення заходів щодо захисту тварин від жорстокого поводження [13]. Поки що норма має декларативний характер. У перспективі її слід конкретизувати додатковими нормами, зазначивши, що саме органи місцевого самоврядування несуть усі матеріальні витрати, пов'язані з утриманням безпритульних тварин та з лікуванням постраждалих від агресивних нападів вказаних тварин, людей. В разі виявлення

господаря таких тварин, встановити право органів місцевого самоврядування на повернення витрачених на утримання тварини чи лікування постраждалої від агресивної тварини фізичної особи.

У ст. 88-1, 89, 154, 265-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) встановлена адміністративна відповідальність за жорстоке поводження з тваринами, за порушення правил утримання собак і котів та визначені особливості тимчасового вилучення тварин [14]. Думається, що у ст.154 необхідно розширити перелік домашніх тварин, а санкції щодо власників тварин (на даний момент це попередження або штраф 170-340 грн.) та посадових осіб (на сьогодні – попередження або штраф 340-850 грн.) необхідно збільшити як мінімум у десять разів, що підвищить відповідальність як громадян-господарів тварин, так і посадових осіб органів місцевого самоврядування. Крім того, ст. 32-1 Закону України „Про захист тварин від жорстокого поводження” доповнити пунктом про відповідальність місцевих рад за утримання безпритульних тварин у населених пунктах.

Найбільш повним щодо опису правового становища тварин-компаньйонів є згаданий уже вище закон „Про захист тварин від жорстокого поводження”. Тут подано визначення понять „домашня тварина” та „безпритульна тварина”, „жорстоке поводження з тваринами”, „утримання домашніх тварин” (ст.1); загальні правила утримання тварин, що виключають жорстокість (ст.7); особливості утримання домашніх тварин (ст.9); ветеринарне обслуговування, транспортування, еутаназія тварин (ст. 10,11,17); правила поводження з домашніми тваринами, що виключають жорстокість (ст.22); правила поводження з безпритульними тваринами, їх вилов та ізоляція (ст.23, 24) [15]. Зазначимо, що визначення поняття „домашня тварина” здійснене через термін „біологічний об’єкт”, тобто живий організм. Усі ці статті позитивно оцінюються громадськістю і загалом відповідають європейським стандартам. У той же час, назріває потреба зміни змісту ст. 13 „Умови угод, предметом яких є тварини”, оскільки доцільним буде спонукати людей брати тварин із спеціальних притулків. Крім того, у ч. 4 ст. 12 зазначено, що шкода, заподіяна особі або майну фізичної особи, а також шкода, заподіяна майну юридичної особи твариною, підлягає відшкодуванню в повному обсязі особою, яка її утримує. Вважаємо, що вказану дефініцію необхідно виділити у окрему статтю про відповідальність власників домашніх тварин.

У недалекому майбутньому необхідно буде змінити правовий статус тварин-компаньйонів за ч.1 ст.180 Цивільного кодексу України, оскільки там зазначено, що тварини є особливим об’єктом цивільних прав і на них поширюється правовий режим речі, крім випадків, встановлених законом [16]. Доведеться змінити визначення, зазначивши, що це біологічний об’єкт (живий організм), оскільки речовий підхід не відповідає п’ятьом свободам „Всесвітньої декларації добробуту тварин”.

**Висновки.** Домашні тварини потребують зміни підходу до їх статусу в Україні. А конкретні напрямки змін вказані у європейському законодавстві. Такі країни, як Австрія, Велика Британія, Нідерланди, Німеччина, Франція, Швеція, Швейцарія у своєму законодавстві показують кращі взірці біоцентричного розуміння світу. Імплементация Європейської конвенції про захист домашніх тварин в українську нормативну базу, розпочата з ратифікації даного документу, продовжується і сьогодні. У 2021 р. були внесені суттєві зміни до низки нормативних актів щодо становища тварин-компаньйонів та відповідальності їх господарів. І цей процес необхідно продовжувати. На нашу думку, міра адміністративної відповідальності господарів домашніх тварин за неналежне утримання останніх поки-що не відповідає європейським нормам. Крім того, слушно буде запроваджувати комплекс заходів поступового облаштування безпритульних тварин, скориставшись досвідом Європи.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Екологічна етика : навчальний посібник ; за заг. ред. О.М. Шуміла / Борейко В.Є., Шуміло О.М., Шеховцов В.В., Шуміло О.О. Х. : Право, 2015. 304 с.
2. Всесвітня декларація прав тварин: прийнята Міжнародною Лігою прав тварин від 23.09.1977 р. URL: <https://www.wiki.uk-ua.nina.az/>
3. Основи біобезпеки та благополуччя тварин / Недосеков В.В., Блахта Т., Ситюк М.П., Мартинюк О.Г., Мельник В.В., Юстинюк В.Є. Київ-Ніжин, 2021. 252 с.
4. Європейська конвенція про захист домашніх тварин від 13.11.1987 р. № 125. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_a15#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a15#Text) (дата звернення: 01.11.2022).
5. Персіньї Г. Іран може заборонити тримати домашніх тварин як «символи Заходу». URL: <https://www.europeantimes.news/uk/2022/08/>
6. Скробат М. Туреччина посилила захист тварин. А що в Україні? Юридична газета online. 2021. 12 липня; URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/turechchina-posilila-zahist-tvarin-a-shcho-v-ukrayini-.html>
7. Південна Корея хоче надати юридичний статус тваринам, щоб захистити їх від жорстокого поводження. Юридична газета online. 2021. 20 серпня; URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/pivdenna-koreya-hoche-nadati-yuridichniy-status-tvarinam-shchob-zahistiti-yih-vid-zhorstokogo-povodz.html>
8. У Франції посилять захист тварин. Депутати хочуть заборонити продавати собак і кішок у зоомагазинах. URL: <https://focus.ua/uk/world/496178-vo-francii-usilyat-zashchitu-zhivotnyh-deputaty-hotyat-zapretit-prodavati-sobak-i-koshek-v-zoomagazinah>
9. Міхно С. Закони про міські тварини у світі. URL: <http://urbanua.org/dosvid/zakordonni-priklady/242>
10. Допомога чотирилапим. 12 українських зоозахисних ініціатив. URL: <https://rubryka.com/article/dopomoga-chotyrylapym-12-ukrayinskyh-zoozahysnyh-initsiatyv/>

11. Зозуля К., Литвак Д. Безпритульні коти та собаки: скільки їх у Полтавській громаді та як регулюють чисельність. URL: <https://suspilne.media/288141>
12. Про затвердження Порядку регулювання чисельності тварин, що не утримуються людиною, але перебувають в умовах, повністю або частково створюваних діяльністю людини, та безпритульних тварин, а також їх розміщення на відповідних підприємствах, в установах та організаціях чи повернення до ареалу перебування (місць вилову): Постанова Кабінету Міністрів України від 22.06.2022 р. № 720. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-2022-ВР#Text> (дата звернення: 02.11.2022).
13. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 02.11.2022).
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/sp:max50:nav7:font2#Text> (дата звернення: 03.11.2022).
15. Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21.02.2006 р. № 3447-ІУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text> (дата звернення: 03.11.2022).
16. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-ІУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 03.11.2022).

### REFERENCES:

1. Shumilo, O.M. (Ed), & Boreiko, V.Ie., & Shekhovtsov, V.V., & Shumilo, O.O. (2015). *Ekolohichna etyka*. [Environmental ethics]. navchalnyi posibnyk. 304. [in Ukrainian].
2. Vsesvitnia deklaratsiia prav tvaryn. (1977, September 23). [Universal Declaration of Animal Rights], Retrieved from: <https://www.wiki.uk-ua.nina.az/> [in Ukrainian].
3. Nedosiekov, V.V., & Blakha, T., & Sytiuk, M.P., & Martyniuk, O.H., Melnyk, V.V., Yustyniuk, V.Ie. (2021). *Osnovy biobezpeky ta blahopoluchchia tvaryn*. [Basics of biosecurity and animal welfare]. 252. [in Ukrainian].
4. Yevropeiska konventsiiia pro zakhyst domashnikh tvaryn (1987, November 13). [European Convention on the Protection of Domestic Animals]. № 125. Retrieved from: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_a15#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a15#Text) [in Ukrainian].
5. Persini, H. (2022). Iran mozhe zaboronyty trymaty domashnikh tvaryn yak «symvoly Zakhodu». [Iran may ban keeping pets as "symbols of the West"]. *The European Times*. Retrieved from: <https://www.europeantimes.news/uk/2022/08/> [in Ukrainian].
6. Skrobat, M. (2021). Turechchyna posylyla zakhyst tvaryn. A shcho v Ukraini? [Turkey has strengthened the protection of animals. What about Ukraine?]. *Yurydychna hazeta online*. Retrieved from: <https://yur-gazeta.com/golovna/turechchina-posilila-zahist-tvarin-a-shcho-v-ukrayini-.html> [in Ukrainian].
7. Pivdenna Koreia khoche nadaty yurydychny status tvarynam, shchob zakhystyty yikh vid zhorstokoho povodzhennia. (2021). [South Korea wants to give legal status to animals to protect them from cruelty]. *Yurydychna hazeta online*. Retrieved from: <https://yur-gazeta.com/golovna/pivdenna-koreya-hoche-nadati-yuridichniy-status-tvarinam-shchob-zahistiti-yih-vid-zhorstokogo-povodz.html> [in Ukrainian].
8. U Frantsii posyliat zakhyst tvaryn. Deputyaty khochut zaboronyty prodavaty sobak i kishok u zoomahazynakh (2021). [In France, the protection of animals will be strengthened. The deputies want to ban the sale of dogs and cats in pet stores]. Retrieved from: <https://focus.ua/uk/world/496178-vo-francii-usilyat-zashchitu-zhivotnyh-deputyaty-hotyat-zapretit-prodat-sobak-i-koshek-v-zoomagazinah> [in Ukrainian].
9. Mikhno, S. (2020). *Zakony pro miski tvaryny u sviti*. [Urban animal laws around the world]. Retrieved from: <http://urbanua.org/dosvid/zakordonni-pryklady/242> [in Ukrainian].
10. Dopomoha chotyrylapym. 12 ukraïnskykh zoozakhysnykh initsiatyv. (2018). [Helping the four-legged. 12 Ukrainian animal welfare initiatives]. Retrieved from: <https://rubryka.com/article/dopomoga-chotyrylapym-12-ukraïnskykh-zoozakhysnykh-initsiatyv/> [in Ukrainian].
11. Zozulia, K., & Lytvak, D. (2022). *Bezprytulni koty ta sobaky: skilky yikh u Poltavskii hromadi ta yak rehuliuui chyselnist*. [Homeless cats and dogs: how many are there in the Poltava community and how to regulate the number], Retrieved from: <https://suspilne.media/288141> [in Ukrainian].
12. Pro zatverdzhennia Poriadku rehuliuвання chyselnosti tvaryn, shcho ne utrymuisia liudynoiu, ale перебувають в умовах, повністю або частково створюваних діяльністю людини, та безпритульних тварин, а також їх розміщення на відповідних підприємствах, в установах та організаціях чи повернення до ареалу перебування (місць вилову). (2022, June 22). [On the approval of the Procedure for regulating the number of animals that are not kept by humans, but are in conditions completely or partially created by human activity, and homeless animals, as well as their placement in relevant enterprises, institutions and organizations or their return to the area of stay (fishing places)]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 720*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/720-2022-ВР#Text> [in Ukrainian].
13. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini (1997, May 21). [On local self-government in Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 280/97-ВР*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> [in Ukrainian].
14. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia (1984, December 7). [Code of Ukraine on administrative offenses]. *Zakon Ukrainy № 8073-Kh*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10/sp:max50:nav7:font2#Text> [in Ukrainian].
15. Pro zakhyst tvaryn vid zhorstokoho povodzhennia. ( 2006, February 21). [On the protection of animals

from cruelty.] *Zakon Ukrainy 3447-IU*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text> [in Ukrainian].

16. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy (2003, January 16)*. [The Civil Code of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 435-IU*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.11.2022

УДК 347.77

DOI: 10.36550/2522-9230-2022-13-40-45

**Трошкіна Катерина Євгенівна**,  
кандидат юридичних наук, доцент,  
старший викладач кафедри права та правоохоронної діяльності  
Центральноукраїнського державного педагогічного університету  
імені Володимира Винниченка  
e-mail: [katerynareva@gmail.com](mailto:katerynareva@gmail.com)  
<https://orcid.org/0000-0002-1795-7234>

## НАЦІОНАЛЬНИЙ ОРГАН ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ : ОСОБЛИВОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРАКТИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Метою наукового дослідження виступає детальний аналіз особливостей організації та діяльності національного органу інтелектуальної власності в європейській країнах. Аналіз європейського досвіду діяльності органів інтелектуальної власності є необхідним фундаментом для українського механізму в контексті імплементації позитивних аспектів та інтеграції в європейське середовище.

В результаті проведеного дослідження, зроблено висновок про те, що в таких європейських країнах як Велика Британія, Франція, Німеччина, Іспанія та Польща не склалося єдиної універсальної моделі побудови національних органів інтелектуальної власності; кожній державі притаманна особлива система органів інтелектуальної власності; при цьому, незважаючи на різноплановість підвідомчості та організаційної структури національних органів інтелектуальної власності кожної з зазначених країн, існує декілька загальних особливостей – регулювання національним інституційним законом, підвідомчість одному з урядових галузевих міністерств, конкурсний відбір штату (очільника та членів, з їх поділом на кваліфікованих членів та експертів).

**Ключові слова:** інтелектуальна власність, національний орган інтелектуальної власності, європейський досвід, імплементація, адміністративно-правовий статус.

### **Troshkina K. NATIONAL INTELLECTUAL PROPERTY AUTHORITY: FEATURES OF EUROPEAN FUNCTIONING PRACTICE**

The purpose of the scientific research is a detailed analysis of the organization and activity of the national intellectual property body in European countries. The analysis of the European experience of intellectual property bodies is a necessary foundation for the Ukrainian mechanism in the context of the implementation of positive aspects and integration into the European environment.

As a result of the conducted research, it was concluded that in such European countries as Great Britain, France, Germany, Spain and Poland, a single universal model of building national intellectual property bodies has not been developed; each state has a special system of intellectual property bodies; at the same time, despite the diversity of sub-departments and the organizational structure of the national intellectual property bodies of each of these countries, there are several common features - regulation by the national institutional law, sub-department to one of the governmental branch ministries, competitive selection of the staff (head and members, with their division into qualified members and experts).

**Key words:** intellectual property, national intellectual property body, European experience, implementation, administrative and legal status.

**Постановка проблеми.** Національний механізм формування та реалізації державної політики у сфері інтелектуальної власності забезпечується, поряд з якісною правовою основою, також і ефективним постійно діючим органом державної влади. Наразі в Україні така система лише формується та збалансовується, а сьогодні вже ставить перед нашою країною достатньо задач як в національній, так і в міжнародній площині. Власне, аналіз європейського досвіду діяльності органів інтелектуальної власності, який бере свій початок ще з XIX століття, є необхідним фундаментом для українського механізму в контексті імплементації позитивних аспектів та інтеграції в європейське середовище.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Питанням теоретичного забезпечення та практичної реалізації ефективності державної системи охорони інтелектуальної власності присвячено чимало робіт. Зокрема, це наукові праці Ю.Бошицького, М. Галянтича, В. Геєця, В. Жукова, Л. Шевченко, Т. Момот, Ю.Капіци, О. Кендюхова, В. Кравця, В. Олюхи, О. Харитонові та ін. Проте, процес реформування